

Rekomendacijos kalbinės ir sociokultūrinės užsieniečių integracijos sistemos kūrimui

Marija Miknevičiūtė ir Viktorija Semėnaitė

2026 03 06

Turinys

<i>Įvadas.....</i>	3
<i>Esamos situacijos apžvalga.....</i>	4
<i>Pagrindinės identifikuotos spragos</i>	12
<i>Rekomendacijos</i>	15
<i>Išvados.....</i>	20
<i>Priedas Nr. 1</i>	22

Įvadas

Per pastaruosius kelerius metus išaugus Lietuvoje gyvenančių užsieniečių skaičiui, didėja ir jų integracijos į visuomenę svarba. Sėkminga integracija neatsiejama nuo kultūrinės dimensijos – vietos kalbos mokėjimo ir kultūros supratimo. Lietuvoje poreikį užsieniečiams mokėti valstybinę kalbą stiprina ir griežtėjantys oficialūs kalbos mokėjimo reikalavimai. Tai ypač aktualu nuo 2026 m. sausio 1 d., įsigaliojus Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo pakeitimui.

Reaguodamos į kintantį kontekstą, iš pradžių XIX-oji, o vėliau ir XX-oji Vyriausybė savo programų nuostatų įgyvendinimo planuose (VPNĮP) numatė sukurti kalbinės ir sociokultūrinės integracijos užsieniečiams sistemą.

Minėto VPNĮP punkto pagrindiniu atsakingu vykdytoju paskyrus Lietuvos Respublikos Kultūros ministeriją, kultūros ministro įsakymu buvo sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė, atsakinga už tokios sistemos bei jos įgyvendinimo veiksmų plano parengimą.

Nuo 2025 m. rugsėjo iki 2026 m. kovo mėnesio Kultūros ministerijoje taip pat buvo vykdomas programos „Kurk Lietuvai“ projektas, kurio tikslas buvo parengti rekomendacijas kalbinės ir sociokultūrinės integracijos sistemos kūrimui.

Projektas atsispyrė nuo Kultūros ministerijos suformuluotų veiksmų plano kryptių:

- Komunikacija;
- Tyrimai;
- Teisės aktų peržiūra;
- Kalbos mokymosi galimybių užtikrinimas;
- Kalbos kategorijų pažymėjimų išdavimo sistemos tobulinimas;
- Valstybinės kalbos vartojimo kontrolės užtikrinimas ir tobulinimas.

Autorės nagrinėjo didžiąją dalį šių sričių, tačiau dalį jų pakeitė kitomis kryptimis, kurių svarba išryškėjo atliekant tyrimus.

Nors integracija yra holistinis procesas, kuris turėtų apimti ir migrantų prieigą prie darbo rinkos, švietimo, sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos, jų pilietinio dalyvavimo įgalinimą, šis projektas orientavosi į kalbinius ir sociokultūrinius proceso elementus – t. y., į prieigą prie kalbos mokymosi paslaugų ir mokymų apie Lietuvos kultūrą, tradicijas ir visuomenę. Taip pat svarbu paminėti, kad šis projektas koncentravosi tik į suaugusius užsieniečius, ir neįtraukė vaikų švietimo klausimo.

Autorių pateikiamos rekomendacijos apibendrina projekto metu surinktą informaciją iš:

- [Esamos situacijos apžvalgos](#);
- [Esamų studijų apžvalgos](#);
- [Darbdavių apklausos](#);
- [Užsieniečių apklausos](#);
- Kitų šalių gerųjų praktikų pavyzdžių;
- Viešosios konsultacijos metu gauto grįžtamojo ryšio į pirmines pateiktas rekomendacijas.

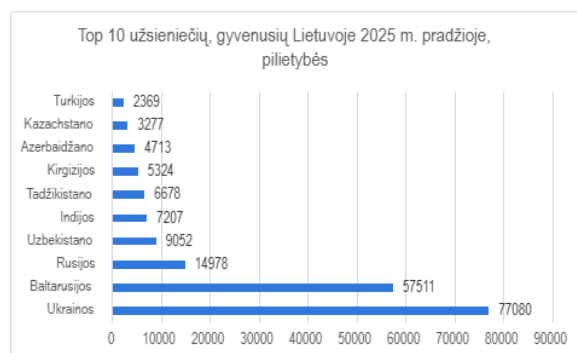
Šis dokumentas bus naudingas ne tik Kultūros ir kitoms ministerijoms, bet ir kitoms įstaigoms, įmonėms ar asmenims, dirbantiems užsieniečių integracijos politikos kūrimo srityje ar teikiantiems tiesioginę integracijos pagalbą.

Esamos situacijos apžvalga

Nuo 2020-ųjų iki 2025-ųjų imigracijos į Lietuvą mastui išaugus beveik tris kartus¹ ir griežtėjant užsieniečiams taikomiems lietuvių kalbos mokėjimo reikalavimams (konkrečiai, nuo 2026 m. sausio 1 d. Valstybinės kalbos įstatymas reikalauja, kad visi Lietuvos Respublikos teritorijoje prekes parduodantys ir paslaugas teikiantys fiziniai ir juridiniai asmenys užtikrintų gyventojų aptarnavimą valstybine kalba Vyriausybės nustatytu lygiu), Lietuvoje atsirado poreikis sukurti efektyvią integracijos sistemą, kuri apimtų ir lietuvių kalbos mokymą(si) bei kultūros supratimą.

Didžiausios užsieniečių grupės Lietuvoje yra darbo migrantai iš rusakalbių šalių bei ukrainiečiai karo pabėgėliai (pav. 1 ir 2), tačiau imigrantų grupės įvairėja tiek pagal atvykimo tikslą (pvz., studentai, šeimos susijungimas, prieglobsčio prašytojai), tiek pagal kilmės šalį – daugėja atvykusiųjų iš geografiškai tolimesnių šalių, tokių šalių kaip Pakistanas, Indija, Filipinai ir kt. Taip pat, nors dauguma užsieniečių apsigyvena didmiesčiuose, imigracijos tendencijos yra pastebimos visose dešimtyje Lietuvos apskričių (pav. 3).

Pav. 1

Šaltinis: Migracijos metraštis 2024

Pav. 2

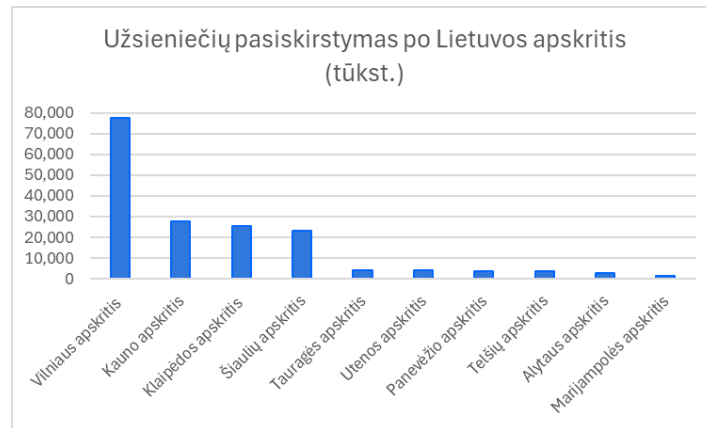

Šaltinis: Migracijos departamento duomenys (2025)

¹ Migracijos departamentas, *Migracijos metraštis 2024 m.*:

<https://migracija.lrv.lt/public/canonical/1750415196/1330/MM%202024%20LT.pdf>, p. 11.

Pav. 3

Šaltinis: Diversity Development Group, pagal Migracijos departamento (2025) duomenis

Tad, planuojant integracijos priemones ir tobulinant sistemą, svarbu atsižvelgti ne tik į iš trečiųjų šalių atvykusių darbo migrantų ar ukrainiečių Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje, bet ir į jų šeimos narių, studentų ar aukštos kvalifikacijos užsieniečių, gyvenančių visose Lietuvos apskrityse, situaciją bei toliau kurti priemones, kurios padėtų savivaldybėms teikti paramą šiai gyventojų grupei.

Kalbinės ir sociokultūrinės užsieniečių integracijos ekosistema

Šiuo metu kalbinės ir sociokultūrinės integracijos procese dalyvuoja daug skirtingų institucijų iš įvairių lygmenų: ministerijos, joms pavaldžios įstaigos, savivaldybės, nevyriausybines organizacijos ir valstybinės bei privačios mokymo įstaigos (1 lentelė).

1 lentelė - Kalbinės ir sociokultūrinės užsieniečių integracijos ekosistemos dalyviai

Dėl fragmentuoto institucijų ir organizacijų veiklos paskirstymo paslaugos neretai dubliuojasi, pastebima informacijos pasiekiamumo ir dalijimosi ja spragų, o pagalbos prieinamumas skirtingose savivaldybėse išlieka nevienodas. Tai riboja galimybes užtikrinti vientisą, tolygią ir efektyviai valdomą integracijos eigą nacionaliniu lygmeniu. Svarbu šią problemą vertinti ne tik nacionaliniu, bet ir savivaldybių lygmeniu, nes užsieniečių gyvena visose Lietuvos apskrityse, o efektyvi jų integracija priklauso nuo paslaugų prieinamumo ir koordinacijos kiekvienoje savivaldybėje.

Stengiantis užpildyti centralizuoto koordinavimo spragą, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2024 m. pradėjo [„Užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos procesų koordinavimo plėtros Lietuvos savivaldybėse“ projektą](#), kurio metu šešiolikoje Lietuvos savivaldybių įdarbinti užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos koordinatoriai. Projekte dalyvaujančios savivaldybės didins savo vaidmenį trečiųjų šalių piliečių (TŠP) arba asmenų be pilietybės integracijos procesuose bei rengs metodiką įvertinti šių tikslinių grupių integracijos Lietuvos Respublikoje procesus.

Šis projektas yra pradinis taškas kuriant užsieniečių integracijos procesų koordinavimo sistemą Lietuvos savivaldybėse, užtikrinant įvairiapusių, užsieniečių poreikius atliepančių paslaugų teikimą vietos lygmeniu.

Teisinis reglamentavimas

Iki 2025 m. pabaigos, lietuvių kalbos mokėjimo reikalavimai užsieniečiams buvo taikomi šiais atvejais: norint gauti leidimą nuolat gyventi (LNG) Lietuvoje arba įgyti LR pilietybę reikėdavo išlaikyti Valstybinės kalbos egzaminą (pasiekti A2 lygį pagal Bendruosius Europos kalbų metmenis (BEKM)); norint dirbti pagal tam tikras profesijas reikėdavo išlaikyti Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų nustatymo egzaminą (pagal LRV nutarimą Nr. 1688, iki 2025-12-31 – I-III kategorijos/A2-C2 lygiai); prieglobsčio gavėjams reikėdavo išlaikyti I valstybinės kalbos kategorijos egzaminą, prilyginamą A2 lygiui.

Nuo 2026 m. sausio 1 d. įsigaliojo Valstybinės kalbos įstatymo pakeitimas, papildomai numatantis, kad visi Lietuvos Respublikos teritorijoje prekes parduodantys ir paslaugas teikiantys fiziniai ir juridiniai asmenys turi užtikrinti gyventojų aptarnavimą valstybine kalba Vyriausybės nustatytu lygiu. 2025 m. pabaigoje, po ilgai trukusių svarstymų, nuspręsta, kad dvejus metus nuo pirmojo leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo dienos užsieniečiams galios bazinės lietuvių kalbos kategorijos (A1 lygio) mokėjimo reikalavimas. Užsieniečiams, kuriems leidimas gyventi Lietuvoje pirmą kartą išduotas iki 2025 m. gruodžio 31 d., dviejų metų laikotarpis, kai taikoma bazinė kategorija, pradėtas skaičiuoti nuo 2026 m. sausio 1 d.²

Pabrėžiant lietuvių kalbos mokėjimo svarbą, Lietuvos politinėje erdvėje girdimos diskusijos dėl tolesnio užsieniečiams taikomų kalbos reikalavimų griežtinimo. Vienas tokių siūlymų – keisti įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nuostatas, numatant, kad užsienietis, kuris turi arba per pastaruosius

² Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimo Nr. 1688 „Dėl Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų nustatymo ir jų taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo, prieiga internete: [827 Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimo Nr. 1688 „Dėl Valstybinės ka...](#)

3 metus turėjo leidimą laikinai gyventi ir per pastaruosius 8 metus mažiausiai 5 metus teisėtai gyveno Lietuvoje, privalėtų pateikti lietuvių kalbos mokėjimą patvirtinantį dokumentą.³

Taip pat siūloma, kad Lietuvoje gyvenančio užsieniečio šeimos nariams leidimas laikinai gyventi galėtų būti išduodamas tik pateikus lietuvių kalbos mokėjimą įrodantį dokumentą. Toks reikalavimas nebūtų taikomas vyresniems kaip 65 metų asmenims, neįgaliesiems, asmenims su specialiaisiais poreikiais ir vaikams.⁴

Taigi, stebint oficialių kalbos reikalavimų griežtėjimo tendenciją, auga efektyviai veikiančios lietuvių kalbos mokymo(si) sistemos, kuri sudarytų sąlygas mokytis kalbos tiek esantiems Lietuvoje, tiek planuojantiems čia atvykti, poreikis.

Dabartiniai kalbos ir sociokultūriniai mokymai

Siekiant įvertinti esamą lietuvių kalbos ir sociokultūrinių mokymų pasiūlą, „Kurk Lietuvai“ projekto metu buvo atlikta tokių mokymų analizė. Tyrimai atskleidė, kad:

- Apie pusę lietuvių kalbos mokymų teikėjų, nurodytų Užimtumo tarnybos (UŽT) ir Migracijos informacijos centro („MiCenter“) interneto puslapiuose, savo interneto puslapiuose nenurodo informacijos apie dabartinius kursus, o kai kurie jų apskritai nebeegzistuoja.
- Dauguma tų teikėjų teikia kursus Vilniuje arba nuotoliu, bet ne kituose – mažesniuose – miestuose.
- Lietuvių kalbos kursai skiriasi pagal valandų skaičių (nuo 40 iki 160 akademinių valandų) ir kainą (300–600 eurų) vienam lygiui pasiekti. Svarbu atsižvelgti į tai, kad net ir 300€ mokestis didžiąjai daliai migrantų – t. y., žemos kvalifikacijos darbo migrantams – yra sunkiai prieinama kaina.
- Lietuvių kaip užsienio kalbos mokymo(si) išteklių iš tiesų yra plati įvairovė, tačiau pastebėta, kad visuomenei (besimokantiesiems, mokytojams ir kitoms suinteresuotosioms šalims) apie juos trūksta žinių.
- Valstybė šiuo metu planuoja arba jau įgyvendina įvairius projektus, siekdama užpildyti kalbinės ir sociokultūrinės integracijos priemonių spragas, tačiau jie yra terminuoti, tad neužtikrinamas jų tęstinumas. Dėl šios priežasties reikėtų tvaresnės ir mažiau nuo projekcinio finansavimo priklausomos sistemos, kuri užtikrintų ilgalaikį ir nuoseklų paslaugų teikimą.
- Integracijos parama ir sociokultūriniai mokymai jau yra teikiami pabėgėliams ir studentams, tačiau kitoms grupėms tokios galimybės kol kas neužtikrinamos.

³ Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 11, 26, 35, 41, 42, 43, 46, 50, 53, 58, 107 ir 141 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, prieiga internete: [Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 11, 26, 35, 41, 42, 43, 46, 50, 53, 58, ...](#)

⁴ Ibid.

Egzaminavimas

Pagal įstatymus, lietuvių kalbos mokėjimo lygio ir valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos nustatymo egzaminus Lietuvoje organizuoja Nacionalinė švietimo agentūra (NŠA), o egzaminus vykdo ir pažymėjimus asmenims išduoda paskirtos bazinės mokyklos.⁵

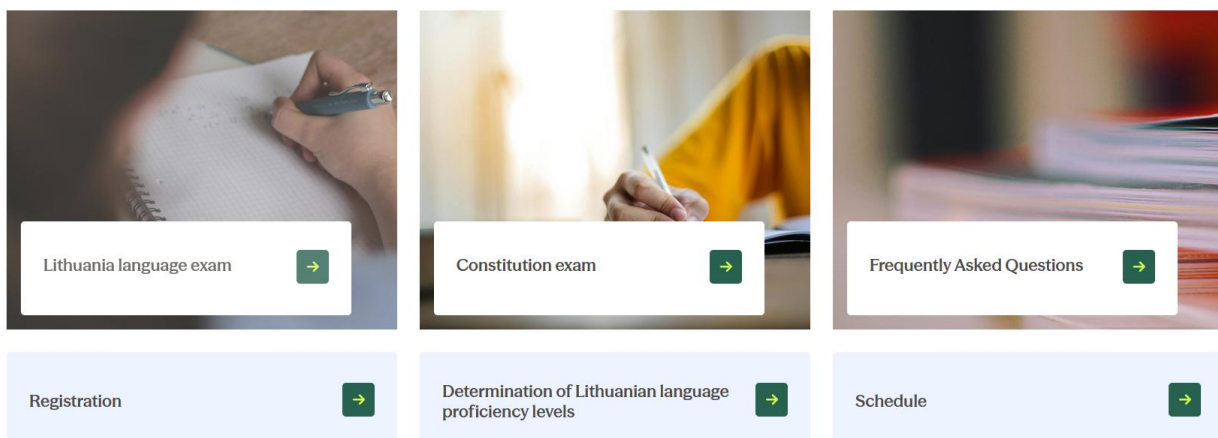
Šiuo metu NŠA organizuoja trijų tipų lietuvių kalbos egzaminus:

- I-III (A2-B2) kategorijos egzaminai, reikalingi pagal darbo pareigas (taip pat nuo 2026 m. pradžios pradėti vykdyti bazinės kategorijos egzaminai, reikalingi Valstybinės kalbos įstatymo pakeitimo įgyvendinimui);
- Valstybinės kalbos egzaminas – A2 lygio egzaminas, reikalingas norint gauti leidimą nuolat gyventi Lietuvoje arba įgyti LR pilietybę;
- Lygių egzaminai pagal BEKM – tai kalbos lygį nustatantys egzaminai.

Pokalbiuose su suinteresuotosiomis šalimis buvo girdima apie įvairias egzaminavimo sistemos spragas, pavyzdžiui, užsieniečiams ne itin lengvai prieinamą NŠA interneto svetainę. Pačių tyrėjų atliktos analizės metu pastebėta, kad užsieniečiams aktuali informacija apie egzaminus NŠA puslapyje pateikiama beveik vien tik lietuvių kalba. Nors NŠA puslapiai turi nuorodas į užsieniečiams aktualius polapius anglų kalba, tačiau ant jų paspaudus, nukreipiama į lietuviškus polapius (žr. pavyzdžius žemiau).

Aktualios temos

Naudinga informacija

⁵ Dėl Lietuvių kalbos mokėjimo lygio ir (arba) valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos nustatymo, egzaminų organizavimo, vykdymo ir apmokėjimo bei pažymėjimo turinio, formos ir išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo, prieiga internetu: [V-234 Dėl Lietuvių kalbos mokėjimo lygio ir \(arba\) valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos nustatymo, e...](#)

Registracija į egzaminus

For Foreigners

Atmintinės

Lietuvių kalbos egzaminai

Į valstybinės kalbos mokėjimo ir lietuvių kalbos lygio nustatymo egzaminus:

 Egzaminai eksternams

Norintiems įgyti nuolatinį leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje arba norintiems tapti Lietuvos Respublikos piliečiais (registracija tik turintiems Lietuvoje suteiktą asmens kodą):

 E-Migris – Migracijos departamentas

Lietuvių kalbos egzaminai užsieniečiams

For Foreigners

Atmintinės

Lietuvių kalbos egzaminai užsieniečiams

Bazinės mokyklos

Teisės aktai

Testų pavyzdžiai

Bazinės mokyklos Pagalba mokantis lietuvių kalbos Testų pavyzdžiai Tvarkaraštis Vykdymo instrukcijos Teisės aktai

Atnaujinta: 2025-06-26

< Atgal | > [For Foreigners](#) > Tvarkaraštis

Tvarkaraštis

For Foreigners ←

Atmintinės

Lietuvių kalbos egzaminai užsieniečiams ▾

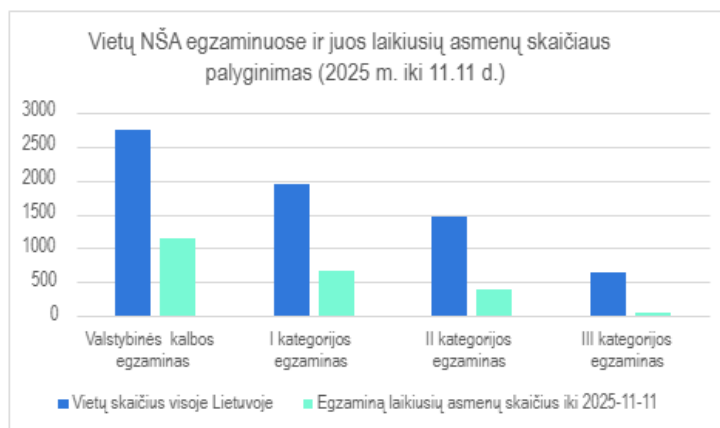
Bazinės mokyklos

 Valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų bei valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų 2026 m. egzaminų tvarkaraštis

Atnaujinta: 2025-12-18

Taip pat tiek viešojoje erdvėje, tiek pokalbių su suinteresuotosiomis šalimis metu buvo girdimi teiginiai, kad egzaminai vyksta nepakankamai dažnai, sunku gauti vietą laikyti egzaminą mieste, kuriame gyvenama, mokiniai turi ilgai laukti laisvų vietų registracijai ir kad registracijos procesas yra pakankamai sudėtingas, dažnai reikalaujantis papildomos pagalbos iš lietuviškai kalbančių asmenų. Tačiau, NŠA duomenimis, egzaminai vyksta kas mėnesį ar kas antrą, o vietos juose būna neužpildytos (žr. pav. 4).

Pav. 4

Šaltinis: NŠA duomenys (2025 m. lapkritis)

Siekiant sužinoti pačių užsieniečių nuomonę minėtais klausimais, projekto autorių atliktos užsieniečių apklausos metu, kurio nors tipo lietuvių kalbos egzaminą laikusių respondentų (N = 157) buvo paklausta, kaip stipriai jie sutinka su tokiais teiginiais apie egzaminų patirtį: „Egzaminui užsiregistruoti buvo aišku ir paprasta“, „Esu patenkinta(-s) laukimo laiku tarp kursų pabaigos ir egzamino“, „Egzaminą laikiau mieste, kuriame gyvenu“ ir „Egzamino turinys atitiko mokymų turinį“.

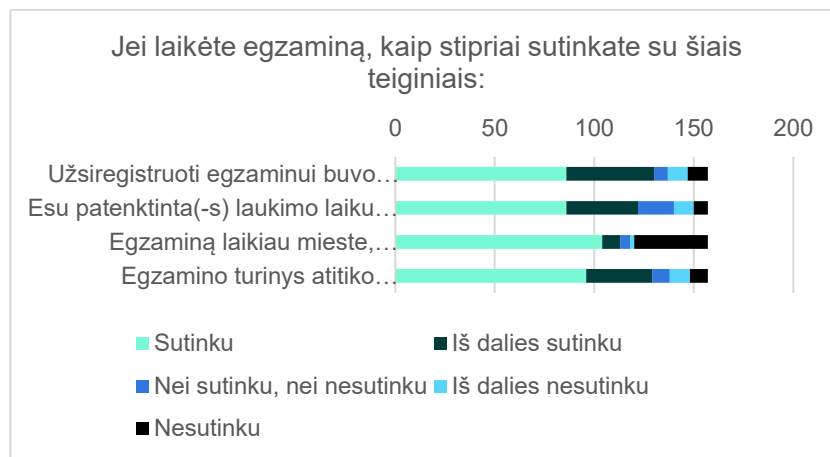
Apklausos atsakymai parodė, kad su teiginiu, jog registracija į egzaminus yra aiški ir paprasta sutiko arba iš dalies sutiko 82,80 % apklaustųjų. Egzamino turinio atitikimą mokymams aukštu laikė 82,17 % respondentų, o laukimo laikas tarp kalbos kursų pabaigos ir egzamino taip pat daugumai buvo priimtinas

– teigiamai arba iš dalies teigiamai jį vertino 77,71 % (Pav. 5). Tai rodo, kad administraciniai ir egzaminų turinio kokybės aspektai iš esmės vertinami gerai.

Problemiškiausiai įvertintas klausimas – egzaminų laikymas mieste, kuriame respondentas gyvena. Nors 71,97 % sutiko arba iš dalies sutiko su šiuo teiginiu, beveik penktadalis (23,57 %) nelaikė egzaminų mieste, kuriame gyvena. Šis rodiklis iš dalies atliepia viešojoje erdvėje girdimus teiginius apie sunkumus gauti vietą egzaminui savo mieste. Kita vertus, atkreiptinas dėmesys, kad autorių atlikta apklausa buvo nereprezentatyvi, todėl problemos mastas realybėje gali skirtis.

Dėl itin skirtingų užsieniečių patirčių šioje srityje siūlytina atlikti išsamesnę analizę dėl egzaminavimo sistemos tobulinimo poreikio.

Pav. 5

Komunikacija

Atlikus pagrindinių informacijos šaltinių apžvalgą, paaiškėjo, kad:

- Informacija apie kalbos lygius ir kategorijas neretai pateikiama teisiškai sudėtinguose tekstuose, trūksta paprasto paaiškinimo, kada užsieniečiams reikia A2 lygio (ar kitų lygių) kursų ir egzaminų, o kada – I ar II kategorijos. Net kursų teikėjai ne visada aiškiai nurodo skirtumus tarp mokymų tipų, todėl užsieniečiai gali pasirinkti netinkamus kursus.
- Institucijų komunikacija ne visada pritaikyta skirtingoms auditorijoms – dominuoja techninė, teisinė kalba, trūksta instrukcijų lengvai suprantama kalba. Taip pat užsieniečiams aktuali informacija ne visada pasiekama kitomis kalbomis nei lietuvių.
- Nors jau yra sukurta užsieniečiams vieno langelio principu informaciją teikianti platforma „MiCenter“, apklausų rezultatai parodė, kad jos žinomumas tarp užsieniečių ir darbdavių yra pakankamai menkas.
- Kadangi užsieniečiai ne visada gali orientotis savarankiškai dėl nelengvai prieinamos informacijos, jie gali tapti priklausomi nuo darbdavių ar kitų tarpininkų. Taigi, darbdaviai, savivaldybių užsieniečių integracijos koordinatoriai bei kiti užsieniečių kontaktiniai asmenys turi gerai išmanyti kalbos reikalavimus, skirtingus kursų tipus, finansavimą ir kt., arba gerai orientotis informacijos šaltiniuose, kad galėtų tinkamai nukreipti užsieniečius.

Pagrindinės identifikuotos spragos

Apibendrinus anksčiau minėtus tyrimus, analizes ir apžvalgas, identifikuotos pagrindinės kalbinės ir sociokultūrinės užsieniečių integracijos spragos yra pateikiamos žemiau:

Kalbinės ir sociokultūrinės integracijos koordinavimas

- Kalbinės ir sociokultūrinės užsieniečių integracijos srityje veikia įvairūs dalyviai, kurie savarankiškai vykdo veiklas ir ne visuomet koordinuoja veiksmus tarpusavyje.
- Trūksta sklandesnės visų kalbinių ir sociokultūrinių integracijos iniciatyvų koordinacijos, komunikacijos ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo.
- Dalis veiklų įgyvendinamos projektiniu pagrindu, todėl kyla rizikų dėl jų tęstinumo.

Egzaminavimas

- Viešumoje girdima, kad egzaminai vyksta nepakankamai dažnai, vietos egzaminuose greitai užsipildo, registracijos procesas sudėtingas ir jame užsieniečiams neretai prireikia pagalbos iš lietuviškai kalbančių asmenų.
- Egzaminų instrukcijos pateikiamos sudėtinga kalba, neatitinkančia egzamino lygio.
- Trūksta savarankiško pasirengimo egzaminams išteklių, pvz., ankstesnių egzaminų užduočių banko.
- Trūksta egzaminų dalyje Lietuvos regionų.

Mokymų prieinamumas

- Lietuvių kalbos kursų prieinamumas ribotas, ypač regionuose.
- Kursų pasiūla ribota tiek kiekybės, tiek kokybės požiūriu.
- Trūksta aukštesnio lygio kursų (B1–C2). Norint integruotis į bendruomenę ir visavertiškai dalyvauti visuomeniniame gyvenime, reikalingas aukštesnis nei pradedančiojo vartotojo kalbos lygis.
- Trūksta kursų lankstesniu grafiku pasiūlos.
- Dabartinė mokymų pasiūla ne visuomet atitinka tikslinių grupių poreikius (pvz., pagal kilmės šalį ar gimtąją kalbą, veiklą Lietuvoje, raštingumo lygį, migrantams su vaikais).
- Trūksta mokymo medžiagos ir / arba informacijos apie egzistuojančią medžiagą mokytojams ir savarankiškam mokymuisi, ypač elektroniniu formatu.
- Privačių kursų kainos bei jų apmokėjimo galimybės neatitinka didžiosios dalies migrantų finansinių galimybių. Turint omenyje, kad didžiausia Lietuvoje gyvenanti grupė yra žemos kvalifikacijos darbo migrantai, jie negali sau leisti kalbos kursų dabartinėmis kainomis (pvz., 400 Eur mokestis, kurį reikia sumokėti iki kursų pradžios).

Lietuvių kaip užsienio kalbos mokymo kokybės užtikrinimas

- Mokytojai nėra sistemingai rengiami mokyti lietuvių kaip užsienio kalbą, taip pat mokyti mokinius iš įvairių kalbinių ir kultūrinių kontekstų.
- Nėra aiškių kokybės standartų mokymams ir mokytojų rengimui (pvz., akreditacijos).
- Mokymo kokybė skiriasi priklausomai nuo paslaugos teikėjo.
- Pastebimas poreikis įvertinti lietuvių kaip užsienio kalbos mokymo priemonių pasiūlą ir, prireikus, inicijuoti naujų priemonių rengimą.

Kalbinė ir sociokultūrinė integracija per darbą

- Darbo rinkoje kalbos reikalavimai ir ribotos galimybės dirbti pagal kvalifikaciją lemia, kad dalis užsieniečių negali pilnai išnaudoti savo profesinio potencialo, o darbdavių įsitraukimas į kalbos mokymosi skatinimą yra ribotas.
- Užsieniečiai neretai atsiduria „užburtame rate“, kai kalbos mokėjimas reikalingas darbui, o kalbos mokymuisi reikalingos pajamos, kurių nedirbdamas asmuo neturi.
- Darbdavių kaip pirminės pagalbos teikėjo ir informacijos šaltinio potencialas yra neišnaudotas. Nors būtent darbdaviai dažnai yra pirmasis ir patikimiausias užsieniečių informacijos šaltinis, jie negauna pakankamai aiškių gairių ar informacijos apie reikalavimus ir mokymų pasirinkimą darbuotojams iš užsienio.
- Darbdaviams trūksta ne tik informacijos, bet ir konkrečių įrankių bei paskatų aktyviau ir nuosekliau prisidėti prie užsienio kilmės darbuotojų integracijos.

Komunikacija, informacijos prieinamumas ir tyrimai

- Informacijos prieinamumas išlieka viena didžiausių kliūčių. Kalbos lygiai, kategorijos, kursų tipai, finansavimo galimybės ir teisiniai pokyčiai nėra paaiškinami suprantama, vartotojui draugiška kalba – be kita ko, dalis informacinių puslapių yra pateikiami tik lietuvių kalba. Taip pat trūksta savalaikio informacijos atnaujinimo procesų. Tai silpnina imigrantų savarankiškumą ir apsunkina kitų kontaktinių asmenų vaidmenį.
- Šiuo metu vykdoma daug projektų ir iniciatyvų, taip pat jau egzistuoja nemažai užsieniečiams skirtos mokymo medžiagos, tačiau tuo nėra itin plačiai dalijamasi tarp institucijų ar viešojoje erdvėje, kad pasiektų skirtingas tikslines grupes (tiek užsieniečius, tiek jiems paslaugas teikiančias organizacijas).
- Nors „MiCenter“ puslapis jau yra sukurtas kaip pagrindinis vieno langelio principu veikiantis informacijos šaltinis užsieniečiams, apie jį žino nepakankamai sistemoje dirbančių darbuotojų, darbdavių ir pačių užsieniečių.
- Kadangi užsieniečiai ne visada gali orientuotis savarankiškai dėl nelengvai prieinamos informacijos, jie tampa priklausomi nuo darbdavių ar kitų tarpininkų. Taigi, darbdaviai, savivaldybių užsieniečių integracijos koordinatoriai bei kiti užsieniečių kontaktiniai asmenys turi gerai išmanyti kalbos reikalavimus, skirtingus kursų tipus, finansavimą ir kt., arba patys gerai orientuotis informacijos šaltiniuose, kad galėtų tinkamai nukreipti užsieniečius.

Kiti iššūkiai

- Dalies Lietuvos visuomenės požiūris į atvykusiuosius išlieka kritiškas.
- Integracija dažnai suvokiama vien kaip migranto atsakomybė, o ne abipusis procesas, kuriame dalyvauja tiek atvykusieji, tiek priimančiosios šalies visuomenė ir institucijos.
- Fragmentiškos integracijos priemonės ir biurokratiškos administracinės procedūros mažina užsieniečių pasitikėjimą sistema ir apsunkina jų ilgalaikį įsitvirtinimą Lietuvoje.
- Autorių surengtoje apklausoje dalyvavę užsieniečiai teigė susiduriantys su socialine distancija, ribotomis bendravimo su vietiniais galimybėmis ir, kai kuriais atvejais, neigiamomis visuomenės nuostatomis ar diskriminacija (diskriminaciją užsieniečiai teigė patiriantys ne tik kasdieniame bendravime, bet ir darbo rinkoje, sveikatos priežiūros ar finansinių paslaugų įstaigose). Tai mažina atvykusiųjų priklausymo Lietuvos visuomenei jausmą ir apsunkina natūralų kalbos bei socialinių įgūdžių vystymąsi.

Rekomendacijos

Toliau pateikiamos autorių rekomendacijos, skirtos padėti spręsti identifikuotas kalbinės ir sociokultūrinės užsieniečių integracijos problemas. Jos parengtos remiantis ankstesnių tyrimų išvadomis, kitų šalių pavyzdžiais bei darbdavių ir užsieniečių apklausų rezultatais. Autorių vertinimu, kai kurias priemones būtų realu įgyvendinti artimuoju laikotarpiu, kitų įgyvendinimas pareikalautų daugiau laiko ir išteklių. Dalimi siūlomų rekomendacijų taip pat norėta paskatinti platesnę diskusiją, ieškant geriausių sprendimų.

Viešosios konsultacijos metu šios rekomendacijos buvo pateiktos integracijos ekosistemos dalyviams. **Autorės siūlo jas vertinti tik atsižvelgiant į suinteresuotųjų šalių pateiktus vertinimus ir komentarus ([žr. Priedą Nr. 1](#))**

Tekste vartojamos santrumpos (paminėjimo tvarka):

LLG – leidimas laikinai gyventi Lietuvoje;

LNG – leidimas nuolat gyventi Lietuvoje;

PIIA – Priėmimo ir integracijos agentūra;

NŠA – Nacionalinė švietimo agentūra;

ALTE (angl. *Association of Language Testers in Europe* – Europos kalbų testuotojų asociacija) - organizacija, vienijanti Europos kalbų egzaminų centrus ir institucijas;

SADM – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija;

KM – Kultūros ministerija;

CELTA (angl. *Certificate in Teaching English to Speakers of Other Languages* – Anglų kalbos mokymo kitakalbiams sertifikatas) – tarptautiniu mastu pripažįstamas kvalifikacinis pažymėjimas, skirtas asmenims, norintiems mokyti anglų kalbos kitakalbius suaugusiuosius. Šią programą rengia ir sertifikatus išduoda Kembridžo universiteto padalinys „Cambridge Assessment English“;

Ofsted (angl. *Office for standards in education* – Švietimo standartų biuras) – institucija Anglijoje, atsakinga už švietimo paslaugų tikrinimą ir vertinimą;

UŽT – Užimtumo tarnyba;

TŠP – trečiųjų šalių piliečiai.

1. Teisinis reglamentavimas

- 1.1 Pakelti reikalaujamą lietuvių kalbos mokėjimo lygį LNG ir LR pilietybei gauti nuo A2 iki B1 lygio (tačiau tam turi būti sudarytos pakankamos galimybės mokytis kalbos B1 lygiu).
- 1.2 Siekiant padidinti užsieniečių motyvaciją likti gyventi Lietuvoje nuolat, siūloma sukurti sistemą, pagal kurią išlaikius A2 (arba B1) lygio egzaminą, LNG ir LR pilietybę būtų galima gauti greičiau nei po 5 ir 10 metų (pvz., po 3 ir 7 metų).
- 1.3 Peržiūrėti profesinių kvalifikacijų vertinimo sistemą, siekiant, kad užsienyje įgytos kvalifikacijos būtų lengviau pripažįstamos Lietuvoje.
- 1.4 Užtikrinti, kad užsieniečiai Lietuvoje turėtų galimybę įgyti profesines kvalifikacijas ne tik lietuvių kalba.
- 1.5 Įvesti reikalavimą, kad PIIA parengtą sociokultūrinį kursą būtų privaloma išklaudyti visiems užsieniečiams, norintiems gauti LNG ir LR pilietybę.
- 1.6 Įvesti sociokultūrinių žinių patikrinimą (atskirą egzaminą arba įtraukti naują modulį į vieną iš jau esamų egzaminų) norintiems gauti LNG ir LR pilietybę.
- 1.7 Jei būtų įvestas kalbos reikalavimas norint gauti ar pratęsti LLG (pagal siūlomus įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimus), su juo susieti ir prievolę išklaudyti sociokultūrinį įvadą bei atlikti šių žinių patikrinimą.
- 1.8 Pakeisti teisės aktus, panaikinant lietuvių kalbos kategorijas ir paliekant tik lygius pagal BEKM, taip supaprastinant dabartinę lietuvių kalbos mokymo ir egzaminavimo sistemą.

2. Kalbinės ir sociokultūrinės integracijos koordinavimas

- 2.1 Kalbinę ir sociokultūrinę užsieniečių integraciją paskirti koordinuoti Komisijai užsieniečių integracijos įgyvendinimui koordinuoti, sudarytai [Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugsėjo 21 d. nutarimu Nr. 1077](#)
- 2.2 Užsieniečių integraciją siūloma vykdyti vietos lygmeniu – per savivaldybes, remiantis nuo 2024 m. vykstančiu projektu „Užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos procesų koordinavimo plėtra Lietuvos savivaldybėse“ ir jame savivaldybėms numatytomis veiklomis.
- 2.3 2.2 paminėtam projektui pasibaigus, užsieniečių integracijos veiklų vykdymas savivaldybėms turėtų būti pavestas deleguotąja funkcija. Tačiau valstybei ir savivaldybėms siūloma dalintis veiklų finansavimu.

3. Egzaminavimas

- 3.1 Išplėsti egzaminuotojų ratą, leidžiant egzaminus vykdyti ir kitiems subjektams, pvz., aukštojo mokslo įstaigoms.
- 3.2 Suderinti egzaminų sistemą tarp NŠA ir MIGRIS, kad registracija į egzaminus vyktų per NŠA, o išlaikytų egzaminų pažymėjimai būtų automatiškai pridedami prie užsieniečio MIGRIS paskyros.
- 3.3 Iširti vartotojų (užsieniečių) registracijos į egzaminus ir pačių egzaminų patirtį ir nustatyti, ką reikėtų patobulinti / palengvinti (tvarkaraštį, registraciją, apmokėjimą, instrukcijos kalbą ir pan.)
- 3.4 Pildyti [bandomųjų egzaminų banką](#) praėjusių egzaminų užduotimis.
- 3.5 Sukurti vientisą egzaminų programą, suvienodinant egzaminų turinį ir juos apibūdinančias sąvokas (kalbos lygių, kategorijų, Valstybinės kalbos egzaminai).
- 3.6 Sukurti egzaminuotojų akreditaciją (pvz., remiantis [ALTE](#) pavyzdžiu) ir egzaminuotojų apmokymo sistemą.

4. Mokymų prieinamumas

- 4.1 Kurti lietuvių kaip užsienio kalbos mokymo programas pagal skirtingų tikslinių grupių poreikius, pvz.:
 - Atsižvelgiant į mokinių gimtąją kalbą, užsienio kalbos mokėjimą, raštingumo lygį (t. y., siūlyti skirtingus A1-A2 lygio kursus tiems, kurie nemoka lotynų abėcėlės, Lietuvoje paplitusių tarpinių užsienio kalbų ir pan.);
 - Darbo migrantams;
 - Tėvams/mamoms ir kt.
- 4.2 Sukurti programą šeimoms (vaikams ir tėvams), sudarančią sąlygas kalbos mokytis kartu, pvz., vaikų mokykloje po pamokų.
- 4.3 Sukurti centralizuotą nuotolinio lietuvių kaip užsienio kalbos mokymosi platformą (e.KALBA, SADM ir KM kalbos mokymo projekte numatytos registracijos platformos arba kitu pagrindu). Suteikti galimybę informacija ten dalintis ir kalbų mokykloms, mokytojams. Skelbti ten nemokamą kalbos mokymosi medžiagą (vadovėlius, žodynėlius, kirčiavimo vadovėlius, internetinę medžiagą, užduočių banką ir kt.)
- 4.4 Sukurti platformą, kur kalbos kursų teikėjai teiktų informaciją apie artimiausius mokymus (kur, kada, kiek trunka, kiek kainuoja). Įvertinti galimybę tam panaudoti 4.3 papunktyje siūlomą sukurti platformą.
- 4.5 Siekiant, kad norintieji mokytis lietuvių kaip užsienio kalbos turėtų kokybišką šiuolaikinę mokymosi priemonę, siūloma inicijuoti lietuvių kalbos mokymo programėlės kūrimą Lietuvoje.
- 4.6 Dėti daugiau pastangų B1 ir aukštesniems kalbos lygiams, nes kalbos mokėjimas A2 lygiu neužtikrina ilgalaikės kalbinės integracijos.
- 4.7 Sukurti finansiškai prieinamesnes galimybes mokytis lietuvių kalbos, pvz.:
 - 4.7.1 Leisti už kursus mokėti dalimis (išsimokėtinai);
 - 4.7.2 Taikyti depozito, kuris būtų grąžinamas išlaikius kalbos egzaminą, sistemą;
 - 4.7.3 Nepasiturintiems užsieniečiams taikyti mokesčio už kursus lengvatas;

4.7.4 Taikyti mokesčio už kursus kompensacijas (pvz., imigrantas sumoka 50–70 %, o valstybė – likusią dalį).

- 4.8 Kurti daugiau kalbos mokymo programų dirbantiems (arba siekiantiems įgyti profesinę kvalifikaciją) asmenims, kur kalbos / integracijos mokymai būtų tiek apie darbo kalbą, tiek apie kasdienę kalbą ir gyvenimą Lietuvoje. Tokios programos turėtų skirtis pagal darbo sritis (pvz., skirtingos programos būtų skirtos aptarnavimo, statybų, grožio paslaugų sritims) ir būti įgyvendinamos bendradarbiaujant profesinio mokymo centrams, savivaldybėms ir verslui.

5. Lietuvių kaip užsienio kalbos mokymo kokybės užtikrinimas

- 5.1 Sukurti formalią programą lietuvių kaip užsienio kalbos mokytojų rengimui, įtraukiant tarpkultūrinės komunikacijos ir kitų svarbių kompetencijų ugdymą.
- 5.2 Įvesti nacionalinę lietuvių kaip užsienio kalbos mokytojų kvalifikaciją (žr. [CELTA](#)).
- 5.3 Užtikrinti nuoseklumą tarp mokymo įstaigų, numatant rekomendacijas, kaip turėtų atrodyti kiekvieno kalbos lygio mokymai, atsižvelgiant į gramatiką, žodyną, reikalingą valandų kiekį (kontaktinių ir savarankiškų).
- 5.4 Sukurti mokymų kokybės vertinimo ir tikrinimo sistemą, panašiai kaip [Ofsted](#) Anglijoje.
- 5.5 Kalbos kursų, įskaitant tų, kurie teikiami per UŽT, kokybė turėtų būti stebima / vertinama, pvz., atliekant kursų baigimo ir egzaminų išlaikymo bei mokinių pasitenkinimo kursais rodiklių stebėseną.

6. Kalbinė ir sociokultūrinė integracija per darbą

- 6.1 Skatinti darbdavius teikti paramą kalbos mokymuisi tiek žemos, tiek aukštos kvalifikacijos darbuotojams, pvz., teikti kursus darbovietėse arba apmokėti dalį kursų laisvalaikio metu. Tai skatindama, valstybė galėtų teikti darbdaviams dalinę patirtų išlaidų kompensaciją (50/50) arba mokesčių lengvatą (pvz., leidžiamus atskaitymus ir taikyti padidintą tarifą).
- 6.2 Valstybė turėtų suteikti daugiau metodinės paramos (mokymus, informaciją patogiu formatu) darbdaviams, kaip padėti užsienio kilmės darbuotojams, pvz., kaip pagelbėti darbuotojams pirmaisiais jų metais Lietuvoje: ką jiems reikia žinoti, kur rasti informaciją ir pan.
- 6.3 Apsvarstyti galimybę užsieniečiams, lankantiems kalbos kursus per UŽT, taip pat suteikti galimybę įgyti darbo patirties.
- 6.4 Užtikrinti nemokamų lietuvių kalbos kursų teikimą įvairių tikslinių grupių bedarbiams.
- 6.5 Iniciatyvos „Diasporai draugiškas darbdavys“ pavyzdžiu sukurti įmonių sertifikatą kalbinės ir sociokultūrinės, o galbūt ir kitas užsieniečių integracijos veiklas vykdančioms darbdaviams. Iniciatyva galėtų vadintis „Integracijos partneris“, „Integracijos partnerių tinklas“ ar kt.
- 6.6 „Integracijos partnerio“ sertifikatą turinčioms įmonėms siūloma suteikti paskatas, pvz., skirti papildomus balus viešuosiuose pirkimuose.

7. Komunikacija, informacijos prieinamumas ir tyrimai

- 7.1 Siekti, kad Priėmimo ir integracijos agentūros programėlė InfoDesk App ir MiCenter puslapis būtų pagrindiniai informacijos šaltiniai visoms užsieniečių grupėms (pabėgėliams, TŠP, europiečiams ir kt.) To siekiant reikėtų skatinti užsieniečių, darbdavių ir kitų asmenų nukreipimą į MiCenter ir InfoDesk App (pvz., atlikus MiCenter SEO analizę).
- 7.2 Skatinti vidinį dalijimąsi ištekliais, naujienomis tarp savivaldybių, ministerijų, joms pavaldžių institucijų ir kitų organizacijų, dirbančių su imigrantais (tiesiogiai ir politikos kūrimo lygmeniu) (pvz., PIIA [“Regionų kultūrinė ir sociopolitinė specifika migracijos kontekste”](#)).

Siūloma sukurti bendrą grupę, naujienlaiškį ar taikyti kitą panašų būdą, nes pranešimų kiekvienos institucijos naujienų puslapyje neužtenka.

Taip pat siūloma svarstyti galimybę pasirašyti tarpinstitucinį susitarimą dėl dalijimosi užsieniečiams aktualia informacija tarp skirtingų institucijų.

- 7.3 Skatinti, kad institucijos, tiesiogiai dirbančios su užsieniečiais, plačiau dalintųsi vienos kitų naujienomis su visuomene (per naujienlaiškius, socialinius tinklus, renginius, paslaugų teikimą ir kt.
- 7.4 Kurti daugiau Lietuvos visuomenei skirtų socialinės reklamos kampanijų apie pozityvias imigrantų istorijas ir prieš neapykantos kalbą (televizijos laidų, reklamų viešojo transporto stotelėse, žiniasklaidoje ir socialiniuose tinkluose).
- 7.5 Centralizuotai parengti vienlapius užsieniečiams aktualiomis temomis, kurie būtų prieinami tiek popieriniu formatu (UŽT, savivaldybėse, ligoninėse, NVO, mokyklose, darbo vietose), tiek internetu. Taip pat parengti vienlapius darbdaviams apie darbuotojų iš užsienio integraciją.
- 7.6 Užtikrinti, kad institucijų pateikiama užsieniečiams aktuali informacija būtų pasiekiamą ne tik lietuviškai, bet ir kitomis kalbomis (EN, UA, RU ir kitomis).
- 7.7 Atlikti periodinius užsieniečių integracijos ir jiems teikiamų paslaugų vertinimo tyrimus.

8. Kitos rekomendacijos

- 8.1 Skatinti ir įgalinti savivaldybes organizuoti įvairius renginius, suburiančius lietuvius ir užsieniečius, taip pat kalbos klubus su lietuviais.
- 8.2 Įtraukti pačius užsieniečius į integracijos iniciatyvų planavimą, kūrimą (kaip savanorius, konsultantus, bendruomenių lyderius).
- 8.3 Įgalinti artimesnį bendradarbiavimą tarp mokymų teikėjų ir pagalbą užsieniečiams teikiančių institucijų. Rengti konferencijas, dirbtuves, mokymus – tiek nacionaliniu, tiek savivaldybių lygmeniu.
- 8.4 Planuojant programas, komunikaciją, finansinę pagalbą ir kitas priemones, svarbu įtraukti ir šias imigrantų grupes: darbo migrantų šeimos narius, aukštos kvalifikacijos darbuotojus, ES piliečius, lietuvių diasporą ir kitus. Pastebima, kad daugiausiai priemonių taikoma būtent TŠP ir pabėgėliams.

Išvados

Šio projekto metu atlikti įvairūs tyrimai ir analizės leidžia daryti išvadą, kad pagrindinis kalbinės ir sociokultūrinės integracijos sistemos iššūkis Lietuvoje yra ne atskirų iniciatyvų trūkumas, o jų fragmentiškumas ir nepakankama tarpinstitucinė koordinacija. Įvairios programos, projektai ir paslaugos egzistuoja, tačiau jos dažnai veikia paraleliai, be aiškaus tarpusavio suderinamumo, bendrų prioritetų ir sistemingos informacijos sklaidos. Dėl to atsiranda paslaugų dubliavimasis, spragos ar ribotas jų pasiekiamumas skirtingoms tikslinėms grupėms. Ši struktūrinė fragmentacija apsunkina tiek užsieniečių orientavimąsi sistemoje, tiek efektyvų išteklių panaudojimą.

Kalbinė ir sociokultūrinė integracija turėtų būti suvokiamos kaip vienas kitą papildantys ir tarpusavyje susiję procesai. Kalbos mokėjimas yra būtina, tačiau nepakankama sąlyga visavertei integracijai. Atvykusiųjų gebėjimas komunikuoti turėtų būti derinamas su orientacija administracinėje sistemoje, socialinių normų ir teisių supratimu, dalyvavimu visuomeniniame gyvenime. Todėl sociokultūrinė integracija neturėtų likti antriniu ar fragmentišku komponentu – ji turėtų būti aiškiai apibrėžta ir sistemiškai įtvirtinta. Tikslinga plėtoti modelius, kuriuose kalbiniai ir sociokultūriniai elementai būtų integruojami tarpusavyje, o ne organizuojami atskirai.

Kartu svarbu užtikrinti, kad mokymosi galimybės būtų realiai prieinamos skirtingoms užsieniečių grupėms. Tyrimo duomenys rodo, kad mokymų prieinamumą lemia ne tik pasiūlos dydis, bet ir logistinės bei finansinės sąlygos: gyvenamoji vieta (ypač regionuose), darbo grafikai, šeimyniniai įsipareigojimai, finansinės galimybės, skirtingas išsilavinimo ar raštingumo lygis, kilmės šalis. Vienodo modelio taikymas visiems neužtikrina lygių galimybių. Todėl planuojant mokymus siūlytina numatyti lankstesnes formas, diferencijuotas pagal tikslines grupes, bei sprendimus, kurie leistų suderinti mokymąsi su darbu ir šeimos gyvenimu. Ypač pažeidžiamų asmenų atveju svarbu atsižvelgti ir į sveikatos ar psichologinius veiksnius, galinčius turėti įtakos jų gebėjimui dalyvauti mokymuose.

Šiame kontekste tampa akivaizdu, kad kalbinės ir sociokultūrinės integracijos stiprinimas negali būti vienos institucijos atsakomybė. Efektyvi sistema reikalauja nuoseklaus bendradarbiavimo tarp švietimo, užimtumo, socialinės apsaugos, sveikatos, kultūros ir kitų sektorių. Todėl koordinavimo mechanizmo stiprinimas yra esminė sąlyga pereinant nuo fragmentuoto iniciatyvų rinkinio prie nuoseklios sistemos. Siūlomas jau egzistuojančios Lietuvos Respublikos Vyriausybės Komisijos užsieniečių integracijos įgyvendinimui koordinuoti skyrimas kalbinės ir sociokultūrinės integracijos sistemos koordinatorė sudarytų prielaidas aiškesniam atsakomybių pasiskirstymui, veiklų suderinimui ir ilgalaikės strategijos įgyvendinimo stebėsenai.

Nuo 2024 m. vykstantis projektas, skirtas savivaldybių vaidmeniui užsieniečių integracijoje stiprinti ir procesų koordinavimui gerinti, savo ruožtu autorių vertinamas kaip pradinis taškas, nuo kurio atsispiriant siūloma įtvirtinti užsieniečių kalbinės ir sociokultūrinės integracijos paslaugų teikimą savivaldos lygmeniu. Todėl siūlytina ieškoti tvarių mechanizmų, kaip užtikrinti šio modelio taikymo tęstinumą ir projektui pasibaigus.

Taip pat reikšminga tyrimo išvada yra ta, kad užsieniečių motyvacija mokytis lietuvių kalbos ir integruotis yra didesnė nei dažnai manoma. Dalis jų Lietuvą vertina ne kaip tranzitinę, o kaip tikslo šalį. Tačiau, priklausomai nuo šalies migracijos politikos, motyvacija galėtų būti palaikoma realiomis galimybėmis: prieinamais ir su darbo bei šeimos įsipareigojimais suderinamais mokymais, aiškiai pateikiama informacija, darbavių įsitraukimu ir priimančiosios visuomenės atvirumu. Imigrantai negali

integruotis be vietinių pagalbos ir pastangų, todėl būtina stiprinti institucijų bei visuomenės pasirengimą, priėmimą ir nuomonės keitimą.

Ypatingą reikšmę integracijos procese turi darbo rinka ir darbdaviai, kurie daugeliui užsieniečių tampa pirmuoju ir svarbiausiu kontaktu Lietuvoje. Darbas pagal turimą kvalifikaciją ne tik užtikrina ekonominį savarankiškumą, bet ir veikia kaip esminis įgalinimo, socialinių ryšių kūrimo ir kalbinių įgūdžių stiprinimo veiksnys. Tačiau integracija per darbą nevyksta savaime. Siekiant, kad darbo aplinka taptų veiksmingu integracijos kanalu, būtina kryptingai stiprinti darbdavių gebėjimus – teikti jiems aiškią informaciją apie kalbinius reikalavimus, metodines priemones, konsultacinę pagalbą, taip pat svarstyti finansines ar kitas paskatas, skatinančias investuoti į darbuotojų kalbinę ir sociokultūrinę integraciją. Tik sistemingai įtraukus darbdavius kaip lygiaverčius integracijos partnerius galima užtikrinti, kad darbo rinka taptų ne tik ekonominės veiklos, bet ir tvarios integracijos erdve.

Tyrimas taip pat parodė, kad Lietuvoje dominuojantis „tipinio imigranto“ įvaizdis neatspindi realios migrantų įvairovės. Integracijos sistema turi būti pritaikyta ne tik žemos kvalifikacijos darbo migrantams iš kaimyninių šalių, bet ir aukštos kvalifikacijos specialistams, atvykusiųjų šeimų nariams, studentams bei migrantams iš įvairių Europos ir pasaulio regionų. Skirtingų grupių poreikiai, integracijos kryptys ir galimybės dalyvauti mokymuose skiriasi, todėl būtina diferencijuota ir lanksti prieiga.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuva yra ankstyvame migracijos ir integracijos sistemos plėtros etape, egzistuoja galimybė kryptingai kurti kokybišką, įrodymais grįstą ir tvarią sistemą, pasinaudojant kitų šalių patirtimi. Vis dėlto spartus sistemos vystymas turi būti derinamas su kokybės užtikrinimu, aiškiu valdymo modeliu ir atsakomybių pasiskirstymu.

Šiuo požiūriu ypač svarbu įtvirtinti periodinius užsieniečių integracijos ir jiems teikiamų paslaugų vertinimo tyrimus. Reguliari stebėseną ir duomenų analizę sudarytų galimybę vertinti ne tik paslaugų apimtį, bet ir jų veiksmingumą, prieinamumą bei poveikį skirtingoms tikslinėms grupėms. Tai leistų laiku identifikuoti spragas ir užtikrinti nuolatinį sistemos tobulinimą.

Galiausiai, siekiant tvarios integracijos politikos, būtina plėsti suinteresuotų šalių dalyvavimą sistemos kūrime. Tai apima ne tik valstybines institucijas, bet ir privačius mokymo paslaugų teikėjus, nevyriausybinės organizacijas, vietos bendruomenes, regionų bibliotekas, kitas kultūros įstaigas ir kultūros darbuotojus bei pačius užsieniečius. Tik kuriant reguliarias bendradarbiavimo ir informacijos mainų platformas galima užtikrinti, kad sistema būtų gyva, prisitaikanti ir atliepanti realius poreikius.

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindinė kalbinės ir sociokultūrinės integracijos stiprinimo kryptis – pereiti nuo fragmentuotos, pagal sektorius suskaidytos struktūros prie koordinuotos, aiškiai valdomos ir reguliariai vertinamos kalbinės bei sociokultūrinės integracijos sistemos. Tokia sistema sudarytų sąlygas ne tik efektyviau panaudoti turimus išteklius, bet ir užtikrinti ilgalaikę socialinę sanglaudą bei valstybės tvarų vystymąsi.

Priedas Nr. 1

Konsultacijos metu pateiktos rekomendacijos ir gauti komentarai

Žemiau pateikiamos apibendrintos problemos pagal temas (kur taikoma) ir rekomendacijos joms spręsti, kurios buvo pristatytos konsultacijos su integracijos ekosistemos dalyviais metu. Rekomendacijos parengtos remiantis ankstesnių tyrimų išvadomis, kitų šalių pavyzdžiais bei darbdavių ir užsieniečių apklausų rezultatais. Autorės siūlė tiek priemones, kurias, jų vertinimu, būtų realu Lietuvoje įgyvendinti artimuoju laikotarpiu, tiek priemones, kurių įgyvendinimas pareikalautų daugiau laiko ir išteklių. Dalimi siūlomų rekomendacijų autorės taip pat norėjo paskatinti platesnę diskusiją, ieškant geriausių sprendimų šioje srityje.

Konsultacijoje dalyvavo šių organizacijų atstovai: Kultūros ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Migracijos departamentas, Nacionalinė švietimo agentūra, Valstybinė kalbos inspekcija, Priėmimo ir integracijos agentūra, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras, Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Kauno įvairių kultūrų centras, Tautinių bendrijų namai, „Work in Lithuania“ („Investuok Lietuvoje“), Tarptautinė migracijos organizacija, Lietuvos darbdavių konfederacija, UAB „Bolt services LT“, UAB „Kulverstukai“ („Jammi“), Vilniaus universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, UAB „Skrivanek“, International House Vilnius, VšĮ Diversity Development Group, Maltiečių paramos fondas, Lietuvos Raudonasis Kryžius. Po konsultacijos komentarais taip pat pasidalino Vidaus reikalų ministerija bei Lietuvių kalbos institutas.

Konsultacijos dalyviai buvo suskirstyti į penkias grupes. Siekiant užtikrinti įvairiapusę diskusiją, grupės buvo sudarytos iš skirtingų lygmenų organizacijų atstovų. Kiekvienai grupei buvo pateikta po 1–2 temas ir paprašyta įvertinti siūlomų rekomendacijų įgyvendinamumą ir svarbą efektyvesnės kalbinės ir sociokultūrinės integracijos sistemos kūrimui bei pateikti platesnius komentarus.

Darbo grupėse metu bei atskirai el. paštu gauti įvertinimai ir komentarai buvo nuasmeninti ir pateikti žemiau. Autorėms siekiant išvengti netikslių interpretacijų ir norint suteikti daugiau informacijos kursiantiems / tobulinsiantiems kalbinės ir sociokultūrinės integracijos sistemą, nuspręsta palikti originalius komentarus, tačiau kai kuriose vietose dėl aiškumo jie papildyti autorių komentarais.

Įvertinimų balų paaiškinimas:

Kaip lengva būtų **įgyvendinti** rekomendaciją? 1 – Labai sudėtinga; 5 – Labai lengva.

Rekomendacijos įgyvendinimo **svarba**, kuriant efektyvesnę sistemą: 1 – sistemai nepadarys didelės įtakos; 5 – labai prisidėtų prie sistemos efektyvumo.

1. Teisinis reglamentavimas

Autorių rekomendacijos dėl teisinio reglamentavimo	Įgyvendinimo galimybė (1-5) 1 – Labai sudėtinga; 5 – Labai lengva	Svarba (1-5) 1 – sistemai nepadarys didelės įtakos; 5 – labai prisidėtų prie sistemos efektyvumo.	Suinteresuotų šalių komentarai / pasiūlymai
1.1 Pakelti reikalaujamą lietuvių kalbos mokėjimo lygį LNG ir LR pilietybei gauti nuo A2 iki B1 lygio (tačiau tam turi būti sudarytos pakankamos galimybės mokytis kalbos B1 lygiu).	1	1	<p>Komentaras A: „Du skirtingi dalykai ir turėtų būti skirtingas požiūris. Tačiau nepritariama šiai rekomendacijai. Nepritariama tam, kad reikalavimai būtų griežtinami, tačiau dalis žmonių pritartų ar bent diskutuotų dėl LR pilietybės reikalavimų didinimo.“</p> <p>Komentaras B: „Labai geras pasiūlymas dėl B1 lygio. Ne mažesni kaip B1 kalbos mokėjimą užtikrinti siūlo ir Europos Komisija.“</p>
1.2 Siekiant padidinti užsieniečių motyvaciją likti gyventi Lietuvoje nuolat, siūloma sukurti sistemą, pagal kurią	1	1	<p>Komentaras A: „Svarbu būtų kalbėti apie konkrečias užsieniečių grupes, nes valstybės politika kiekvienai jų skiriasi.“</p>

<p>išlaikius A2 (arba B1) lygio egzaminą, LNG ir LR pilietybę būtų galima gauti greičiau nei po 5 ir 10 metų (pvz., po 3 ir 7 metų).</p>			<p>Komentaras B: „1. Nepritariame, kad kalbos mokėjimo lygis sąlygotų greitesnį LNG ar pilietybės gavimą, nes tai yra būtina sąlyga norint gauti LNG ar pilietybę, o ne palengvinimas. Galimybė gauti LNG ar pilietybę greičiau yra nustatyta UTPĮ ir PJ, plėsti atvejų neplanuojama;</p> <p>2. Pažymėtina, kad LNG išdavimas po 3 m., būtų nacionalinis sprendimas (leidžia ES teisės aktai), tačiau tokį LNG turintis užsienietis negalėtų gyventi kitoje ES šalyje kaip tą gali daryti turėdamas pagal ERS teisę išduotą LNG. Tai reiškia, kad toks LNG būtų su mažiau garantijų;</p> <p>3. Migracijos politika nėra orientuota, kad užsieniečiai būtinai liktų gyventi LT, kad mes juo integruotume ir pan., tad išmokti LT kalbą turi būti pačių užsieniečių, kurie nori gyventi LT reikalas;</p> <p>4. Nepritariame rekomacijai, bet atkreipiame dėmesį, kad negali būti kalbos apie A2 lygį, jis nepakankamas, užsienietis turėtų turėti B1, B2 ar aukštesnį lygį.“</p> <p>Komentaras C: „Dėl pilietybės suteikimo laiko trumpinimo labai rizikinga, turint galvoje, kad esame pasienio valstybė, o atvykusių didžioji dalis - slavakalbiai, kurių valstybėse antroji oficiali kalba yra (arba neseniai buvo) rusų kalba.“</p>
<p>1.3 Peržiūrėti profesinių kvalifikacijų vertinimo sistemą, siekiant, kad užsienyje įgytos kvalifikacijos būtų lengviau pripažįstamos Lietuvoje.</p>	3	5	<p>Komentaras A: „Gali skirtis požiūris dėl skirtingų profesijų (reguliuojamų ir paprastų). Dėl reguliuojamų turėtų būti didesnė valstybės priežiūra, o paprastų – siekti didesnio pripažinimo. Klausimas, ar ES, ar trečiųjų valstybių. ES turėtų būti pripažinta.“</p>

	2	5	Komentaras B: „Gera mintis, poreikis yra ir kitataučiams tai yra aktualus klausimas. Mūsų darbdaviams taip pat, kadangi jaučiamas profesinę kvalifikaciją turinčių specialistų trūkumas rinkoje.“
1.4 Užtikrinti, kad užsieniečiai Lietuvoje turėtų galimybę įgyti profesines kvalifikacijas ne tik lietuvių kalba.			Komentaras A: „[Viena suinteresuota šalis] sutiktų dėl kitų kalbų. Apie profesinius egzaminus dalis grupės sutiktų, kad tai galėtų būti ir kita kalba. Tačiau bendrai vyrauja nuomonė nepritari.“ Komentaras B: „Kyla klausimas, kaip kalbinė integracija susijusi su rekomendacijos punktu 1.4. Ar tokia praktika nedidintų kalbinės ir kultūrinės atskirties? Juk sistema kuriama kalbinei integracijai. O Baltijos šalių, Danijos, Suomijos, Norvegijos, Naujosios Zelandijos, Vokietijos ir visų kitų šalių, turinčių valstybinę kalbą, visa valstybės politika sukuriama būtinybė ją išmokti, norint dirbti šalyje ir joje gyventi.“
1.5 Įvesti reikalavimą, kad PIIA parengtą sociokultūrinį kursą būtų privaloma išklausti visiems užsieniečiams, norintiems gauti LNG ir LR pilietybę.	2	4?*	Komentaras A: „Pritariama, tačiau tai yra labai brangu (galbūt vertėtų sukurti visiems prieinamus pasakojimus internete (tinklalaidės tipo). [Viena suinteresuota šalis] nepritaria (nebent lengvai prieinami, nuotoliniu būdu). Papildoma administracinė našta. Papildomas siūlymas – asmeniui gavus leidimą tai galėtų būti privaloma, o siekiant gauti leidimą – ne.“
1.6 Įvesti sociokultūrinių žinių patikrinimą (atskirą egzaminą arba įtraukti naują modulį į vieną iš jau esamų egzaminų) norintiems gauti LNG ir LR pilietybę.			Komentaras A: „Nepritariama iš esmės. Remiamasi tuo, kad labai sudėtinga įgyvendinti ir yra nuomonių, kad taip nebūtų skatinami asmenys gauti pilietybę.“
1.7 Jei būtų įvestas kalbos reikalavimas norint gauti ar pratęsti LLG (pagal siūlomus			Komentaras A: „Neturi.“

įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimus), su juo susieti ir prievolę išklaudyti sociokultūrinį įvadą bei atlikti šių žinių patikrinimą.			
1.8 Pakeisti teisės aktus, panaikinant lietuvių kalbos kategorijas ir paliekant tik lygius pagal BEKM, taip supaprastinant dabartinę lietuvių kalbos mokymo ir egzaminavimo sistemą.	3	3	Komentaras A: „Pritariama.“
1.9 Suteikti užsieniečiams „kalbos mokymosi“ išeigines pagal Darbo kodeksą.	3	1	Komentaras A: „Minėtas įvadas yra keturiasdešimt valandų, jeigu tai bus privaloma, tam reiktų sąlygų ir tokiu atveju būtų priimtinas pasiūlymas. Tačiau [viena suinteresuota šalis] nepitaria. Vėlgi, svarbu, apie kurią užsieniečių grupę kalbama – nemažai asmenų vykdo individualią veiklą. Dar vienas pastebėjimas - kodeksas neskirsto užsieniečių ir lietuvių, tad galiotų ir lietuviams, besimokantiems užsienio kalbos.“

* „?“ nurodytas originaliaame komentare.

Apibendrinus konsultacijos metu gautus bei po jos suinteresuotųjų šalių atsiųstus komentarus, galima konstatuoti, kad iš esmės nepritarta 1.2, 1.6 ir 1.7 papunkčiuose pateiktoms rekomendacijoms, susijusioms su LNG suteikimo ir LR pilietybės įgijimo termino trumpinimu išlaikiusiems lietuvių kalbos egzaminą užsieniečiams, su privalomo sociokultūrinių žinių patikrinimo norint gauti LNG ir LR pilietybę įvedimu ir su tokio paties reikalavimo įvedimu norint pratęsti LLG (jei būtų priimtas siūlomas įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ įstatymo pakeitimas, numatantis įvesti kalbos reikalavimus norintiesiems prasitęsti LLG).

1.1, 1.3, 1.5 ir 1.8 papunkčiuose pateiktoms rekomendacijoms suinteresuotosios šalys išreiškė dalinį arba visišką palaikymą. Dėl jų siūloma toliau diskutuoti su integracijos ekosistemos dalyviais, siekiant išsiaiškinti galimas šių priemonių įgyvendinimo rizikas, iššūkius ir galimybes juos įveikti.

2. Kalbinės ir sociokultūrinės integracijos koordinavimas

Problemos:

- Kalbinės ir sociokultūrinės užsieniečių integracijos srityje veikia įvairūs dalyviai, kurie savarankiškai vykdo veiklas ir, tikėtina, ne visuomet koordinuoja veiksmus tarpusavyje.
- Trūksta sklandesnės visų kalbinių ir sociokultūrinių integracijos iniciatyvų koordinacijos, komunikacijos ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo.
- Dalis veiklų įgyvendinama projektiniu pagrindu, todėl kyla rizikų dėl jų tęstinumo.

Autorių rekomendacijos dėl kalbinės ir sociokultūrinės integracijos koordinavimo	Įgyvendinimas (1-5) 1 – Labai sudėtinga; 5 – Labai lengva	Svarba (1-5) 1 – sistemai nepadarys didelės įtakos; 5 – labai prisidėtų prie sistemos efektyvumo	Suinteresuotų šalių komentarai / pasiūlymai
2.1 Kalbinę ir sociokultūrinę užsieniečių integraciją paskirti koordinuoti Komisijai užsieniečių integracijos įgyvendinimui koordinuoti, sudarytai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugšėjo 21 d. nutarimu Nr. 1077	5	5	
2.2 Užsieniečių integraciją siūloma vykdyti vietos lygmeniu – per savivaldybes, remiantis nuo 2024 vykstančiu projektu „Užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos procesų	3	5	Komentaras A: „Trūksta savivaldybių administracijos palaikymo“

koordinavimo plėtra Lietuvos savivaldybėse“ ir jame savivaldybėms numatytais veiklomis.			
2.3 2.2 paminėtam projektui pasibaigus, užsieniečių integracijos veiklų vykdymas savivaldybėms turėtų būti pavestas deleguotąja funkcija. Tačiau valstybei ir savivaldybėms siūloma dalintis veiklų finansavimu.	2	4*	Komentaras A: „*Savivaldybėse skiriasi užsieniečių skaičius, atitinkamai ir svarba“

leškant efektyvesnio kalbinės ir sociokultūrinės integracijos sistemos koordinavimo modelio, diskusijų grupė rekomendaciją šios sistemos koordinavimo funkciją pavesti jau sudarytai Komisijai užsieniečių integracijos įgyvendinimui koordinuoti įvertino kaip lengvai įgyvendinamą ir itin svarbią kuriant efektyvesnę sistemą. Jei Komisijai būtų pavesta ši funkcija, rekomenduojama, kad ją sudarančios institucijos taip pat aktyviai dalyvautų kitų rekomendacijų įgyvendinimo planų rengime ir vykdyme.

Suinteresuotųjų šalių vertinimu, savivaldybių įtraukimas į užsieniečių integraciją yra svarbus, tačiau galimai sudėtingai įgyvendinamas veiksmas. Dėl šios priežasties politikos formuotojams siūlytina aktyviau bendradarbiauti su savivaldybėmis, siekiant geriau suprasti jų galimybes ir iššūkius šiame procese bei išsiaiškinti, kokios paramos joms reikėtų.

3. Egzaminavimas

Problemos:

- Viešumoje girdima, kad egzaminai vyksta nepakankamai dažnai; vietos greitai užsipildo; registracijos procesas sudėtingas ir neretai reikalauja papildomos pagalbos iš lietuviškai kalbančių asmenų.
- Egzaminų instrukcijos pateikiamos sudėtinga kalba, neatitinkančia egzamino lygio.
- Trūksta savarankiško pasirengimo egzaminams išteklių, pvz., ankstesnių egzaminų užduočių banko.
- Trūksta egzaminų dalyje regionų.

Autorių rekomendacijos egzaminavimo sistemos tobulinimui	Įgyvendinimas (1-5)	Svarba (1-5)	Suinteresuotų šalių komentarai / pasiūlymai
3.1 Išplėsti egzaminuotojų ratą, leidžiant egzaminus vykdyti ir kitiems subjektams, pvz., universitetams.	1 – Labai sudėtinga; 5 – Labai lengva	1 – sistemai nepadarys didelės įtakos; 5 – labai prisidėtų prie sistemos efektyvumo	
3.2 Suderinti egzaminų sistemą tarp NŠA ir MIGRIS, kad registracija į egzaminus vyktų per NŠA, o išlaikytų egzaminų pažymėjimai būtų automatiškai pridedami prie užsieniečio MIGRIS paskyros.	?* 2	5 5	Komentaras A: „Priklauso nuo MD lėšų“ Komentaras B: „Ateities perspektyvoje labai logiška. Siūlo [viena suinteresuota šalis], kad visi duomenys būtų MIGRIS.“
3.3 Iširti vartotojų (užsieniečių) registracijos į egzaminus ir pačių egzaminų patirtį ir nustatyti, ką reikėtų patobulinti / palengvinti (tvarkaraštį,	5	5	

registraciją, apmokėjimą, instrukcijos kalbą ir pan.)			
3.4 Pildyti bandomųjų egzaminų banką praėjusių egzaminų užduotimis.	1	5	Komentaras A: „Reikia lėšų ir kas pildys?“
3.5 Sukurti vientisą egzaminų programą, suvienodinant egzaminų turinį ir juos apibūdinančias sąvokas (kalbos lygių, kategorijų, Valstybinės kalbos egzaminai).	?*	?*	Komentaras A: „Reikia suvienodinti!“
3.6 Sukurti egzaminuotojų akreditaciją (pvz., remiantis ALTE pavyzdžiu) ir egzaminuotojų apmokymo sistemą.			Komentaras A: „Siekiamybė.“

* „?“ nurodytas originaliame komentare.

Pusė egzaminų sistemos gerinimo rekomendacijų buvo įvertintos kaip itin svarbios efektyvesnės sistemos kūrimui. Viena jų – siūlymas ištirti užsieniečių egzaminų ir registracijos į juos patirtį – įvertintas ne tik kaip svarbus, bet ir kaip nesunkiai įgyvendinamas, tačiau likusios – NŠA ir MIGRIS sistemų suderinimas bei egzaminų banko pildymas ankstesnių egzaminų užduotimis – vertinamos kaip sunkiai įgyvendinamos arba dėl jų įgyvendinamumo abejojama. Likusi dalis šios skilties rekomendacijų nebuvo įvertintos. Atsižvelgiant į tai, autorės rekomenduotų toliau kalbėtis su suinteresuotosiomis šalimis (NŠA, ŠMSM, universitetais bei pačiais besimokančiais) dėl šių siūlymų svarbos ir įgyvendinimo.

4. Mokymų prieinamumas

Problemos:

- Lietuvių kalbos kursų prieinamumas ribotas, ypač regionuose.
- Dirbantiems ar vaikų turintiems asmenims sudėtinga dalyvauti kursuose.
- Kursų pasiūla ribota tiek kiekybės, tiek kokybės požiūriu.
- Trūksta nemokamų ar finansiškai prieinamesnių kursų.
- Trūksta aukštesnio lygio kursų (B1–C2).
- Dabartinė mokymų pasiūla ne visuomet atitinka tikslinių grupių poreikius (pvz., pagal kilmės šalį ar gimtąją kalbą, veiklą Lietuvoje, raštingumo lygį).
- Trūksta mokymo medžiagos, ypač elektroniniu formatu.
- Nėra vieningos kokybės užtikrinimo sistemos ar akreditavimo mechanizmų. **Suint. šalių komentaras: „Netiesa”**

A autorių rekomendacijos dėl mokymų prieinamumo didinimo	Įgyvendinimas (1-5) 1 – Labai sudėtinga; 5 – Labai lengva	Svarba (1-5) 1 – sistemai nepadarys didelės įtakos; 5 – labai prisidėtų prie sistemos efektyvumo	Suinteresuotų šalių komentarai / pasiūlymai
4.1 Kurti lietuvių kaip užsienio kalbos mokymo programas pagal skirtingų tikslinių grupių poreikius, pvz.:	3	5	Komentaras A: „Ne visada įmanoma nustatyti besimokančiojo galimybes, gebėjimus“

<ul style="list-style-type: none"> • Atsižvelgiant į mokinių gimtąją kalbą, užsienio kalbos mokėjimą, raštingumo lygį (t. y., siūlyti skirtingus A1-A2 lygio kursus tiems, kurie nemoka lotynų abėcėlės, Lietuvoje paplitusių tarpinių užsienio kalbų ir pan.); • Darbo migrantams; • Tėvams/mamoms ir kt. 			
4.2 Sukurti programą šeimoms (vaikams ir tėvams), sudarančią sąlygas kalbos mokytis kartu, pvz., vaikų mokykloje po pamokų.	3	5	Komentaras A: „VDU sukurta programa“
4.3 Sukurti centralizuotą nuotolinio lietuvių kaip užsienio kalbos mokymosi platformą (e.KALBA, SADM ir KM kalbos mokymo projekte numatytos registracijos platformos arba kitu pagrindu). Suteikti galimybę informacija ten dalintis ir kalbų mokykloms, mokytojams. Skelbti ten nemokamą kalbos mokymosi medžiagą (vadovėlius, žodynėlius, kirčiavimo vadovėlius, internetinę medžiagą, užduočių banką ir kt.)	3	5	
4.4 Sukurti platformą, kur kalbos kursų teikėjai teiktų informaciją apie artimiausius mokymus (kur, kada, kiek trunka, kiek kainuoja). Įvertinti galimybę tam panaudoti 4.3 papunktyje siūlomą sukurti platformą.	4	5	
4.5 Siekiant, kad norintieji mokytis lietuvių kaip užsienio kalbos turėtų kokybišką šiuolaikinę	2	5	

mokymosi priemonę, siūloma inicijuoti lietuvių kalbos mokymo programėlės kūrimą Lietuvoje.			
4.6 Dėti daugiau pastangų B1 ir aukštesniems kalbos lygiams, nes kalbos mokėjimas A2 lygiu neužtikrina ilgalaikės kalbinės integracijos.	2	5	
<p>4.7 Sukurti finansiškai prieinamesnes galimybes mokytis lietuvių kalbos, pvz.:</p> <p>4.7.1 Leisti už kursus mokėti dalimis (išsimokėtinai);</p> <p>4.7.2 Taikyti depozito, kuris būtų gražinamas išlaikius kalbos egzaminą, sistemą;</p> <p>4.7.3 Nepasiturintiems užsieniečiams taikyti mokesčio už kursus lengvatas;</p> <p>4.7.4 Taikyti mokesčio už kursus kompensacijas (pvz., imigrantas sumoka 50–70 %, o valstybė – likusią dalį).</p>	2	5	Komentaras A: „Diskutuojamas klausimas. Reikėtų paanalizuoti kitų šalių kontekstų“
<p>4.8 Kurti daugiau kalbos mokymo programų dirbantiems (arba siekiantiems įgyti profesinę kvalifikaciją) asmenims, kur kalbos / integracijos mokymai būtų tiek apie darbo kalbą, tiek apie kasdienę kalbą ir gyvenimą Lietuvoje.</p> <p>Tokios programos turėtų skirtis pagal darbo sritis (pvz., skirtingos programos būtų skirtos</p>	2 3	5 5	Komentaras A: „Iššūkis matomas su sklaida. Jei būtų konkrečios technikos ir įrankiai, būtų patogiau.“

aptarnavimo, statybų, grožio paslaugų sritims) ir būti įgyvendinamos bendradarbiaujant profesinio mokymo centrams, savivaldybėms ir verslui.			
--	--	--	--

Visos rekomendacijos, skirtos mokymų prieinamumui didinti, buvo įvertintos kaip labai svarbios veiksmingesnės kalbinės ir sociokultūrinės sistemos kūrimui, tačiau nelengvai arba vidutiniškai lengvai įgyvendinamos. Todėl, autorių nuomone, labai svarbu toliau bendradarbiauti tiek su privačiais, tiek su valstybiniais mokymų teikėjais, ŠMSM / NŠA ir kitomis suinteresuotomis šalimis planuojant jų įgyvendinimą.

Rengiant prieinamesnius kalbos kursus įvairioms užsieniečių tikslinėms grupėms, kviestume kalbos kursų ir programų rengėjus atsižvelgti į jau egzistuojančias gerąsias praktikas, įrankius ir šaltinius, tokius kaip:

[OECD \(2021\), Language Training for Adult Migrants, Making Integration Work](#)

[Council of Europe \(Europos Taryba\) \(2022\), Literacy and Second Language Learning for the Linguistic Integration of Adult Migrants](#)

[Council of Europe \(Europos Taryba\), Language Support for Adult Migrants \(LSAM\) Toolkit 2024](#)

[Council of Europe \(Europos Taryba\), Language Support for Adult Refugees - List of all tools](#)

5. Lietuvių kaip užsienio kalbos mokymo kokybės užtikrinimas

Problemos:

- Pastebima, kad valstybiniu lygmeniu stinga lietuvių kaip užsienio kalbos mokymo programų.
- Mokytojai nėra sistemingai rengiami mokyti lietuvių kaip užsienio kalbos.
- Nėra aiškių kokybės standartų mokymams ir mokytojų rengimui.
- Nėra kursų ar mokytojų akreditacijos sistemos.
- Mokymo kokybė skiriasi priklausomai nuo kursų teikėjo.
- Pastebimas poreikis įvertinti lietuvių kaip užsienio kalbos mokymo priemonių pasiūlą ir, prireikus, inicijuoti naujų priemonių parengimą.

Autorių komentaras: Žemiau pateiktos rekomendacijos nebuvo išdiskutuotos grupėje konsultacijos metu, tad pateikti balai ir komentarai yra tik vienos suinteresuotosios šalies, kuri juos atsiuntė po konsultacijos.

Autorių rekomendacijos dėl mokymų kokybės užtikrinimo	Įgyvendinimas (1-5)	Svarba (1-5)	Suint. šalių komentarai / pasiūlymai
5.1 Sukurti formalią programą lietuvių kaip užsienio kalbos mokytojų rengimui, įtraukiant tarpkultūrinės komunikacijos ir kitų svarbių kompetencijų ugdymą.	4	4	Komentaras A: „Gal užtektų gairių, nereikia labai formalios programos, nes ji gali trukdyti.“

5.2 Įvesti nacionalinę lietuvių kaip užsienio kalbos mokytojų kvalifikaciją (žr. CELTA).	3	5	Komentaras A: „Tikrai prisidėtų prie sistemos efektyvumo, tik laikui imlus procesas. Tai sukurtų aiškumą darbdaviams, pavieniams užsieniečiams, kokiais kursų rengėjais galima pasitikėti ir gauti norimą rezultatą.“
5.3 Užtikrinti nuoseklumą tarp mokymo įstaigų, numatant rekomendacijas, kaip turėtų atrodyti kiekvieno kalbos lygio mokymai, atsižvelgiant į gramatiką, žodyną, reikalingą valandų kiekį (kontaktinių ir savarankiškų).	1	1	Komentaras A: „Manau, nereikia, nes būtų be galo sunku skirtingoms mokymo įstaigoms rasti bendrą sprendimą. Pakaktų gairių, juo labiau kad lygių aprašai jau dabar yra BEKM: <i>Lūžis</i> , <i>Slenkstis</i> ir kt. leidiniai.“
5.4 Sukurti mokymų kokybės vertinimo ir tikrinimo sistema , panašiai kaip Ofsted Anglijoje.	1	4	Komentaras A: „Be abejo, tokia sistema pakeltų mokymų kokybę, tik esame per maža kalba, ne tiek daug mokymo įstaigų, vieni kitus pažįstame, tad klausimas – kas tą sistemą kurtų ir kas tikrintų, gali kilti interesų konfliktų. Būtų sudėtinga.“
5.5 Kalbos kursų, įskaitant tų, kurie teikiami per UŽT, kokybė turėtų būti stebima / vertinama, pvz., atliekant kursų baigimo ir egzaminų išlaikymo bei mokinių pasitenkinimo kursais rodiklių stebėseną.	5	5	Komentaras A: „Palaikome. Nors stebėseną ir pačios mokymo įstaigos atlieka, analizuoja duomenis, tačiau jeigu kursai finansuojami iš šalies - stebėseną ir rodiklių analizę reikalinga valstybei, kad galėtų formuoti, keisti ir pan. lietuvių kaip svetimosios kalbos politiką.“

Komentarus pateikusi suinteresuotoji šalis beveik visas rekomendacijas vertina kaip svarbias arba itin svarbias, išskyrus siūlymą užtikrinti nuoseklumą tarp mokymo įstaigų, numatant rekomendacijas, kaip turėtų atrodyti kiekvieno kalbos lygio mokymai (gramatika, reikalingas valandų kiekis ir kt. – papunktis 5.3). Suinteresuotosios šalies nuomone, lengviausia įgyvendinti būtų 5.5 papunktyje pateiktą rekomendaciją, susijusią su kalbos kursų stebėsenos vykdymu. 5.1 papunktyje siūlomą formalią programą lietuvių kaip užsienio kalbos mokytojų rengimui siūloma keisti mažiau įpareigojančių gairių kūrimu – tokios priemonės įgyvendinamas vertinamas kaip lengvas (4 balai).

Kadangi ši tema nebuvo išdiskutuota grupėje, siūlytina tęsti diskusijas su visomis suinteresuotosiomis šalimis, siekiant susidaryti tikslesnį vaizdą apie siūlomų rekomendacijų svarbos ir įgyvendinamumo vertinimą.

Šių rekomendacijų įgyvendinimui taip pat siūloma atsižvelgti į prie 4 temos – Mokymų prieinamumo – autorių nurodytus pagalbinus išteklius.

6. Kalbinė ir sociokultūrinė integracija per darbą

Problemos:

- Darbdavių potencialas geriau integruoti užsieniečius per darbo rinką lieka neišnaudotas.
- Darbdaviams trūksta konkrečių įrankių ir paskatų remti darbuotojų integraciją.
- Darbo rinkoje kalbos reikalavimai ir ribotos galimybės dirbti pagal kvalifikaciją riboja užsieniečių profesinio potencialo panaudojimą.
- Susidaro „užburtas ratas“, kai užsieniečiams kalbos mokėjimas reikalingas darbui, o kalbos mokymuisi reikalingos pajamos, kurias teikia darbas.

Autorių rekomendacijos dėl kalbinės ir sociokultūrinės integracijos per darbą	Įgyvendinimas (1-5) 1 – Labai sudėtinga; 5 – Labai lengva	Svarba (1-5) 1 – sistemai nepadarys didelės įtakos; 5 – labai prisidėtų prie sistemos efektyvumo	Suint. šalių komentarai / pasiūlymai
6.1 Skatinti darbdavius teikti paramą kalbos mokymuisi tiek žemos, tiek aukštos kvalifikacijos darbuotojams, pvz., teikti kursus darbovietėse arba apmokėti dalį kursų laisvalaikio metu. Tai skatindama, valstybė galėtų teikti darbdaviams dalinę patirtų išlaidų kompensaciją (50/50) arba mokesčių lengvatą (pvz., leidžiamus atskaitymus ir taikyti padidintą tarifą).	3	5	Komentaras A: „Sudėtinga užpildyti paraišką ir teikti finansavimui gauti. Prašymas: kuo mažiau dokumentų pildyti darbdaviams.“

6.2 Valstybė turėtų suteikti daugiau metodinės paramos (mokymus, informaciją patogiu formatu) darbdaviams, kaip padėti užsienio kilmės darbuotojams, pvz., kaip pagelbėti darbuotojams pirmaisiais jų metais Lietuvoje: ką jiems reikia žinoti, kur rasti informaciją ir pan.	4	5	Komentaras A: „Vienas skambučių centras. Tarpinstitucinis susitarimas.“
6.3 Apsvarstyti galimybę užsieniečiams, lankantiems kalbos kursus per UŽT, taip pat suteikti galimybę įgyti darbo patirties.	2	3	Komentaras A: „Kalba mokoma per profesiją.“
6.4 Užtikrinti nemokamų lietuvių kalbos kursų teikimą įvairių tikslinių grupių bedarbiams.	2	3	Komentaras A: „Bedarbiai nėra motyvuoti mokytis. Pamaštyti apie motyvavimo priemones.“
6.5 Inicijatyvos „Diasporai draugiškas darbdavys“ pavyzdžiu sukurti įmonių sertifikatą kalbinės ir sociokultūrinės, o galbūt ir kitas užsieniečių integracijos veiklas vykdančioms darbdaviams. Inicijatyva galėtų vadintis „Integracijos partneris“, „Integracijos partnerių tinklas“ ar kt.	5	1	Komentaras A: „Abejojama, ar tokios iniciatyvos bus efektyvios ir ar verta į jas investuoti laiką.“
6.7 „Integracijos partnerio“ sertifikatą turinčioms įmonėms siūloma suteikti paskatas, pvz., skirti papildomus balus viešuosiuose pirkimuose.	5	N/A	Komentaras A: „Neturime nuomonės, ar tai būtų aktualu.“

Kiti pasiūlymai ar komentarai:

„Dalintis informacija, žiniomis, patirtimis, informuoti apie platesnį pritaikomumą.“

Suinteresuotosios šalys rekomendacijas, skirtas skatinti darbdavius teikti darbuotojams paramą kalbos mokymuisi (5.1) ir skatinti valstybę teikti darbdaviams metodinę paramą (mokymus, vienlapius), kaip padėti užsienio kilmės darbuotojams (5.2), įvertino kaip itin svarbias sistemos tobulinimui ir vidutiniškai arba nesunkiai įgyvendinamas. Šias rekomendacijas siūlytina toliau vertinti su visomis suinteresuotomis šalimis – darbdavių atstovais, UŽT, VRM, galbūt Finansų ministerija (ieškant efektyviausių finansinių paskatų modelių), pačiais užsieniečiais ir kitomis.

7. Komunikacija, informacijos prieinamumas ir tyrimai

Problemos:

- Informacijos prieinamumas užsieniečiams – viena didžiausių kliūčių, naviguojant kalbos mokymų, egzaminavimo, teisinio reglamentavimo ir bendros integracijos sistemą.
- Dėl sudėtingos informacinės aplinkos užsieniečiai tampa priklausomi nuo darbdavių ar kitų tarpininkų.
- Institucijų komunikacija dažnai nėra pritaikyta užsieniečiams; informacija pateikiama sudėtinga arba tik lietuvių kalba.
- Nors MiCenter deda daug pastangų telkdami užsieniečiams naudingą informaciją vienoje vietoje, trūksta šios priemonės žinomumo tarp užsieniečių.

Autorių rekomendacijos dėl komunikacijos, informacijos ir tyrimų	Įgyvendinimas (1-5) 1 – Labai sudėtinga; 5 – Labai lengva	Svarba (1-5) 1 – sistemai nepadarys didelės įtakos; 5 – labai prisidėtų prie sistemos efektyvumo	Suinteresuotų šalių komentarai / pasiūlymai
7.1 Siekti, kad Priėmimo ir integracijos agentūros programėlė InfoDesk App ir MiCenter puslapis būtų pagrindiniai	4	5	

<p>informacijos šaltiniai visoms užsieniečių grupėms (pabėgėliams, TŠP, europiečiams ir kt.)</p> <p>To siekiant reikėtų skatinti užsieniečių, darbdavių ir kitų asmenų nukreipimą į MiCenter ir InfoDesk App (pvz., atlikus MiCenter SEO analizę).</p>			
<p>7.2 Skatinti vidinį dalijimąsi ištekliais, naujienomis tarp savivaldybių, ministerijų, joms pavaldžių institucijų ir kitų organizacijų, dirbančių su imigrantais (tiesiogiai ir politikos kūrimo lygmeniu) (pvz., PIIA “Regionų kultūrinė ir sociopolitinė specifika migracijos kontekste”).</p> <p>Siūloma sukurti bendrą grupę, naujienlaiškį ar taikyti kitą panašų būdą, nes pranešimų kiekvienos institucijos naujienų puslapyje neužtenka.</p> <p>Taip pat siūloma svarstyti galimybę pasirašyti tarpinstitucinį susitarimą dėl dalijimosi užsieniečiams aktualia informacija tarp skirtingų institucijų.</p>	3	5	<p>Komentaras A: “Neaiškus klausimas”</p> <p>Autorių komentaras: Nors antras ir trečias paragrafai yra 7.2 rekomendacijos dalis, atskirame puslapyje atspausdintas tekstas galėjo būti palaikytas atskira rekomendacija.</p>
<p>7.3 Skatinti, kad institucijos, tiesiogiai dirbančios su užsieniečiais, plačiau dalintųsi vienos kitų naujienomis su</p>	2	4	<p>Komentaras A: „Reikia vieningo informacijos perdavimo (pvz. laiškas visoms su tuo dirbančioms institucijoms su naujiena, kurią svarbu platinti)“</p>

visuomene (per naujienlaiškius, socialinius tinklus, renginius, paslaugų teikimą ir kt.			
7.4 Kurti daugiau Lietuvos visuomenei skirtų socialinės reklamos kampanijų apie pozityvias imigrantų istorijas ir prieš neapykantos kalbą (televizijos laidų, reklamų viešojo transporto stotelėse, žiniasklaidoje ir socialiniuose tinkluose).	1 2	5 5	Komentaras A: „Svarbu. Priemonės turi būti rimtesnės, ne tik kampanijos ar reklamos. Svarbu pateikti duomenimis grįstą informaciją. Įvairūs kanalai svarbūs, nuomonės formuotojai, svarbus ir politinis įsitraukimas.“
7.5 Centralizuotai parengti vienlapius užsieniečiams aktualiomis temomis, kurie būtų prieinami tiek popieriniu formatu (UŽT, savivaldybėse, ligoninėse, NVO, mokyklose, darbo vietose), tiek internetu. Taip pat parengti vienlapius darbdaviams apie darbuotojų iš užsienio integraciją.	1	5	
7.6 Užtikrinti, kad institucijų pateikiama užsieniečiams aktuali informacija būtų pasiekama ne tik lietuviškai, bet ir kitomis kalbomis (EN, UA, RU ir kitomis).	4	5	
7.7 Atlikti periodinius užsieniečių integracijos ir jiems teikiamų paslaugų vertinimo tyrimus	2	5	Komentaras A: „Tą turėtų daryti Valstybės duomenų agentūra, nes turi prieigą prie duomenų (!)“

Visas informacijos sklaidos rekomendacijas grupė įvertino kaip svarbias arba labai svarbias efektyvesnės sistemos kūrimui. Dvi iš jų – 7.1: „Siekti, kad Priėmimo ir integracijos agentūros programėlė InfoDesk App ir MiCenter puslapis būtų pagrindiniai informacijos šaltiniai visoms užsieniečių grupėms“ ir 7.6: „Užtikrinti, kad institucijų pateikiama užsieniečiams aktuali informacija būtų pasiekama ne tik lietuviškai, bet ir kitomis kalbomis“ – įvertintos kaip lengvai įgyvendinamos.

Šių rekomendacijų įgyvendinimas neįmanomas be visų sistemos dalyvių įsitraukimo – kalbinę ir sociokultūrinę integraciją ateityje koordinuosiančios institucijos, ministerijų, joms pavaldžių įstaigų, savivaldybių, mokymų teikėjų bei NVO, dirbančių su imigrantais.

8. Kitos rekomendacijos

Problemos:

- Integracija neretai suvokiama vien kaip užsieniečio ar priimančiosios valstybės atsakomybė, o ne abipusis procesas.
- Ilgą laiką nekintančios neigiamos visuomenės nuostatos silpnina užsieniečių socialinę integraciją.

Kitos autorių rekomendacijos	Įgyvendinimas (1-5) 1 – Labai sudėtinga; 5 – Labai lengva	Svarba (1-5) 1 – sistemai nepadarys didelės įtakos; 5 – labai prisidėtų prie sistemos efektyvumo	Suinteresuotų šalių komentarai / pasiūlymai
8.1 Skatinti ir įgalinti savivaldybes organizuoti įvairius renginius, suburiančius	4 (projekto ribose)*	5	

lietuvius ir užsieniečius, taip pat kalbos klubus su lietuviais.			
8.2 Įtraukti pačius užsieniečius į integracijos iniciatyvų planavimą, kūrimą (kaip savanorius, konsultantus, bendruomenių lyderius).	2	4	
8.3 Įgalinti artimesnį bendradarbiavimą tarp mokymų teikėjų ir pagalbą užsieniečiams teikiančių institucijų. Rengti konferencijas, dirbtuves, mokymus – tiek nacionaliniu, tiek savivaldybių lygmeniu.	3	3	Komentaras A: „galima būtų vertinti, kad šioje srityje yra nemažai dubliavimo.“
8.4 Planuojant programas, komunikaciją, finansinę pagalbą ir kitas priemones, svarbu įtraukti ir šias imigrantų grupes: darbo migrantų šeimos narius, aukštos kvalifikacijos darbuotojus, ES piliečius, lietuvių diasporą ir kitus. Pastebima, kad daugiausiai priemonių taikoma būtent TŠP ir pabėgėliams.			Komentaras A: „Daugiausia paslaugų teikiama pabėgėliams. TŠP čia netinka. Klausimas – ar kitos įvardintos grupės yra prioritetinės? Lietuva nėra tokia turtinga valstybė, kad galėtų visiems migrantams skirti pakankamai lėšų. Komunikacija turi būti vienoda. Svarbu išskirti vis tik tikslines grupes. Jei jis Lietuvoje studijuoja – jis yra reikalingas ir jam turėtų būti didesnis dėmesys.“

*Originalus komentaras

Taip pat kaip ir informacijos sklaidos rekomendacijoms, šių rekomendacijų įgyvendinimas neįmanomas be visų ekosistemos dalyvių įtraukimo – galimos veiklos koordinavimo Komisijos, ministerijų, joms pavaldžių institucijų, savivaldybių, mokymų teikėjų bei NVO, dirbančių su imigrantais.